

Előfizetési árak:	
A kiadóhivatalban átveve:	
Égész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 — —
Helyben házhoz hordva:	
Égész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Vidékre postán szállítva:	
Égész évre	12 frt — kr.
Negyedévre	3 — —

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatására vagy megőrzésére nem vállal felelősséget.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, október 3.

A király.

Sohasem ünnepelték még annyira és mégis trónja alatt soha sem indult meg annyira a föld, mint most.

Soha sem volt nagyobb szükség erélyes döntésre egyik vagy másik irányban és mégis a monarchia vezetésében ma uralkodik a legnagyobb határozatlanság.

Vajjon mit gondol ma Szent István utóda, mikor mindezeket látva, névünnepén segélyt, erőt kér Istentől a további országgláshoz?

Hosszu, nehéz pálya volt az, a melyet ő eddig befutott. Jutott már birodalma nehéz válságokhoz. S mikor már-már összecsaptak a hullámok birodalom és trón felett, ő volt az, a ki félretéve az utóból rövidlátó tanácsosait, maga vette kezébe az ügyeket, megtette a döntő lépést, a melyet helyesnek tartott — s a válság meg volt oldva.

Igy volt 1867-ben, mikor Deák, így 1872-ben, mikor Andrassy tanácsára hallgatva, első esetben a monarchiát helyezte biztos alapokra, a másodikban pedig Ausztriát mentette meg a szlávok föderalizmusától.

Vajjon midőn az ősz uralkodó megszámlálja, hány miniszteriuma bukott meg tehetetlenül a jelenlegi zavarok között, nem jut eszébe, hogy valamikor magyar hívei tanácsára hallgatva, mily fényesen oldotta meg a veszélyesen összebonyolodott kérdéseket?

Vagy az a régi bizalmatlanság még mindig nincs megtörve?

Pedig a nemzetet nem érheti szemrehányás. Mi többet felejtettünk, mint a mennyit az a bizonyos fátynál a multakból eltakar. De ezzel szemben, úgy látszik, vannak még mindig bizonyos körök, a melyek nem felejtettek semmit. Pedig régen volt az, mikor olyan nagyon igyekeztek Magyarországból kifelé egy szegényesen fölruházott, kaszákkal fegyverzett, de lelkesedéstől égő hadsereg elöl, azóta benőtte a fű az elesettek sírjait, a természet is engesztelődést hirdetett mindenfelé — csak a szívekben nem tudott a béke otthont találni, csak ott honol még bizalmatlanság.

És ezek környezik még ma is jórészt Szent István utódját.

Vajjon gondol-e ma Ő Felsege arra, hányszor vitték ezek az »engesztelhetlen« urak végveszély örvényébe trónját és mindkét országát?

Másfelől ott látja ezt a sokat szenvedett országot, mely minden rosszakarat, minden csapás daczára biztosan halad a jólét útján. Hallja a fiui bizalom hangján intézett kérést: »Jöjj hozzánk, mi megvédelmezünk minden ellenségeddel szemben, támadjanak bár trónod ellen kívülről, vagy saját híveid közül!« Látja az erőt, mely nyomatékot kölcsönöz ennek a hívásnak s biztosítja az ígért beváltását — és még mindig habozik.

Ma pedig nagyobb a veszély odaát, mint volt eddig bármikor. Ha eddig megtámadták Ausztria határait, németek és szlávok egymás mellett állottak ki a biro-

dalom védelmére. S az a lelkesedés, mely a háboru alatt eltöltötte őket, kihatott a béke utáni munkálkodásra is. Innen van, hogy bár a háborukban vereséget szenvedett, utána szinte megújult a birodalom.

Jut-e eszébe a császár-nak, mekkora része volt ebben a felújulásban a király népének?

Ma nem külső ellenség fenyegeti a birodalmat. Maguk Ausztria népei hozzák egyre közelebb a felbomlást, mikor a németiség az egyfejű sas oltárán tömjénezt, a szlávok pedig egészen új államcskák alakítására törekszenek. Széthuzás minden ponton, ez a helyzet képe a szomszédban. S az ünnepelt uralkodó a harangok zugása s a katonaság disztövései közt is folyton hallja az aknamunka vészes dübörgését, melynek kitörését ma egyedül az ő személye gátolja meg.

És nincs körülötte senki, a ki e döntő perczekben a minden bizonynyal bekövetkezendő új alakulás alapjára: Magyarországra mutatna.

Pedig előbb-utóbb rá kell lépni erre a sokat kerülgetett utra. A Habsburg-háznak »fel kell fedeznie« Magyarországot.

Sokáig próbáltak bennünket elnyomni hatalommal. S a vége az lett, hogy a hatalom tört meg, de vele együtt a Habsburg-ház fénye, dicsősége is lassan-lassan elhalványodott.

Próbáljanak hozzánk jönni őszinte szeretettel; próbáljanak meghódítani minket bizalommal; s akkor a hatalom, melynek forrását nálunk találják fel, ismét

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Mánassy ur rendez-vous-ja.

Irta: Hanslián Emil.

K. azon kis vidéki városok egyike, hol a fővárosi idegbénító zajtól és élettől kimerült közönség szívesen eltölti a nyári hónapokat. Nem fürdőhely, de oly gyönyörű vidékkel van megáldva, hogy a szép természetben gyönyörködni tudó és kíváncsi emberek legkényesebb igényeit is kielégíthette. Különben nem csak a szép vidék, hanem E. herczeg is oka volt annak, hogy a nyári hónapokban a különben oly esendes kis város úgy megélénkült. Udvar-tartását, fogatait, parkját és erdeit jöttek megbámulni az emberek, kik közt nem ritkán magasrangú urak, a herczegnek jó barátai is voltak.

A nyári hónapokra tehát állandó témája volt a pletykát annyira kedvelő kisvárosi publikumnak. Daczára ennek, a város kedélyes ifjúsága állandóan keresett és talált is elég alkalmat arra, hogy újabb és újabb anyagot szolgáltatson a kávéházak nyelv számára, amint az alábbi kis történetből is ki fog tűnni.

Mintegy 3 hó óta lakott K.-ban Mánassy ur, egy szerényebb javadalmazású fiatal vasuti hivatalnok, kit nyájas, szeretetreméltó modoráért, előzékenységeért, de különösen azon jó tulajdonságáért szeretett a közönség, mert bár-

mily összejövetelen, kiránduláson, házi mulatságon, vagy bálon ő volt az, ki szellemes ötleteivel, kifogyhatlan anekdotáival állandóan derült hangulatban tartotta a társaságot. Voltak ezért irigyei is, de különösen azért, mert a nők őt különösen kitüntették és kedvelték. Pedig volt sok jó tulajdonsága mellett egy rossz is, — amely őt némelyek szemében elbizakodottá, — önhitté tette. Az ugyanis, hogy ő legyőzhetetlennek tartotta magát a nőkkel szemben, — vagy legalább úgy mutatta; firtatta azt, hogy nincs olyan szép pár női szem, — nincsen olyan női ajak, melynek mosolya őt felhevítené, — nincsen olyan leány vagy asszony, kinek egy erősebb kézszorítása szívet hevesebben dobogtatta volna meg.

Társai, a kis Szalmosy Gusztó adótárnok és Várady Gerzson, — egy amolyan gentry agglégény, — elhatározták, hogy megráfálják, egyrészt bosszúból, másrészt azért, hogy bebizonyítsák neki, hogy bizony a szegény férfiak csak arra teremtvék, hogy szolgálai, örökös rab-szolgálai legyenek a szép nemnek, — és előbb utóbb bekövetkezik az, ami a kis esti bogárral is annyiszor megtörténik, hogy addig-addig repül a gyertyaláng körül, míg egyszer csak beleesik.

És akkor nincs mentség.

Egy szép nyári reggelen Mánassy felbontván a ezimére érkezett leveleket, az egyik borítékból finom illatu kis levélke esik ki, rajta a következő sorok:

Tisztelt uram!

Én is egyike vagyok azoknak, kik csodálják önt. Hogy miért, azt talán magam sem tudnám megmondani, de valószínűleg azért, mert nekem úgy tetszik, hogy ön nem olyan, mint a többi, úgy látom, hogy önt nem mulattatják társainak üres szellemkedései, látom azt, hogy komoly dolgokkal is szeret foglalkozni és hogy öntől egy fiatal leány sokat tanulhatna, ha ön fáradságot venne magának arra, hogy jelen levél irónóját szórakoztassa, megismertesse sok mindennel, amit ön olyan szépen, olyan elragadóan tud előadni. A legutóbbi casinó-estélyen nem volt alkalmam önnel megismerkedni, kérem, ha érdeklődik irántam, jöjjön ki holnap este 8 órakor a vártérre, ott fogok sétálni. Ismertető jel: piros rózsza. Megjegyzem, hogy a fővárosban lakom s csak pár heti üdülésre jöttünk le a névvel, aki igen szemes és minden léptemre ügyel. De azért igyezkenni fogok tőle elszökni, hogy önnel beszélhessek.

Üdvözli Krisztina.

U. i. Apropos! Ha esetleg valami akadályozná az eljövételben, kérem értesítsen »Poste restante 112« alatt.

Mánassy a kis levélke elolvasása után roppant izgatott lett. Ha most látták volna társai, hogy ki az a »legyőzhetetlen«, mint ő magát nevezte! Hogyan dörzsölte kezeit, hogy örült már előre a kis kalandnak. Persze azonnal szerelmi kalandról álmodozott.

odaemeli a svájci gróf utódainak trónját az erő, a dicsőség fénykörébe.

Vajjon gondol-e ma erre népei üdvözlétei közt Szent István utóda!

A magyar nemzet erre gondol, mikor felsóhajt: tartsd meg Isten s vezesd közénk a magyar királyt! R.—r.

Az osztrák miniszterválság.

A Wiener Zeitung közli király O Felségének a lemondott miniszterekhez intézett kéziratát és az új miniszterek kinevezését. Első sorban tudatja Ő Felsége, hogy az összminiszteriumnak megadja a kért felmentést s a miniszterium megalakításával *Clary-Aldringen* Mannfréd grófot bizza meg a kabinetalakítással. Ezután igen megleghangu kéziratban mond köszönetet gr. Thunnak s elismerésül a Szent István rend nagykeresztjével tüntette ki. A leköszönt miniszterek közül gr. *Walsersheimb* volt honvédelmi miniszternek köszönetét és teljes elismerését fejezi ki; dr. *Wittek* lovag volt vasutügyi, dr. *Ruber* volt igazságügyi, gróf *Bylandt-Rheydt* volt vallás- és közoktatásügyi, dr. *Kaizl* volt pénzügyi, br. *Kast* volt földmívelésügyi és lovag *Jedrzejowicz* miniszter és b. *Di Pauli* volt kereskedelmi minisztereknek teljes elismerése mellett a vaskoronarend I. oszt. adományozta. — A gr. *Clary*-hoz intézett kéziratban *Walsersheimb* gr. tábornagyot újra honvédelmi, dr. *Wittek* Henriket újra vasutügyi, *Körber* Ernő drt belügyi, dr. *Kindinger* Ede lovagot igazságügyi, dr. *Chledowski* Vladimir, lovagot miniszterré és megbizza dr. *Martel* Vilmos lovagot a vallás- és közoktatásügyi miniszterium vezetésével, *Stribrál* Ferencz dr. osztályfőnököt a kereskedelemügyi miniszterium vezetésével és dr. *Kniazolucki* Szeverin lovag osztályfőnököt pénzügyi miniszterium vezetésével.

A néppárt heti lapja.

Lepsényi Miklós képviselő az Olay-affaire miatt kivárván a néppártból, elvesztette a talajt lába alól s hogy mégis biztosítsa magának mandátumát *Magyar Néplap* cz. hetilapjában új, néppártinak nevezett, hangzatos demokrata

és szociálista-izü 29 pontos programot állított össze s iparkodott annak híveket szerezni s a néppártban szakadást idézni elő.

Ennek üdvös ellensúlyozására az országos néppárt október elsején *Néppárt* czimen új hetilapot indított, melynek szerkesztője a néppárt temperamentumos, rokonszenves tagja *Rakovszky* István lett.

Az új néplapnak most érkezett első száma ügyesen van összeállítva. Bevezető cikkét *Zichy* Nándor gróf írja.

Adjuk belőle a következő érdekes és jellemző részt:

»Némelyek azt hiszik, hogy a népnek lehet akármit ígérni; sőt minél tetszetősebb, a mit ígérnek, annál inkább kap az után a nép és indul azok után, kik mézes madzagon akarják vezetni.

Igaz, hogy tanulatlan népeknél ez így is van; azért aztán azok, kik a mi népünket is ilyennek nézik, holmi huszonkilencz pontban olyan dolgokat is mernek ígérni, mint például husz hold földnek — a mi 1—2, néhol közel három fertály — adómentessége.

Am a mi népünk zömének több esze és tanultsága van, semhogy az ilyen ígéreteknek föltűnne; mert tudja, hogy: ígérni könnyű, de szót állani nehéz: tudja, hogy nem lehet mindent egyszerre várni, kivívni, hogy tehát csak a lehetőséghez képest, az elérhetőket lehet komoly politikusként ígérni, a nép elé állítania, hogy azt azok megszerzésére sűrűsse, lelkesítse.

Azon reményben vagyok, hogy ez az új lap ezen a bölcs nyomon fog haladni, különben nem ajánlanám; de ajánlom, mert hiszem és remélem, hogy mindenkor meg fogja mondani az igazat, még akkor is, ha az nem tetszenék. Ha pedig másképp írna ezen lap: akkor bizony róla is kimondanám, hogy nekem többé nem kell, mint a hogy kimondom, hogy nekem többé nem kell a Magyar Néplap.

Pedig igen sajnálom; mert hosszú időn át jó barátja volt a népnek; utóbb azonban — elhagyván a néppárt programját — ferde utra tévedt; mézes madzagon akar vezetni, pártoskodást, meghasonlást csinál. Így nem lehet a hitetlenséggel sikeresen szembeszállni; így úgy járnánk, mint széthuzó, egyenetlenkedő eleink jártak Mohácsnál. Mitől Isten mentsen!»

A lap különben ügyesen van összeállítva, a politikán kívül más rovatoknak is jut benne hely, — de erre a jövőben többet kell juttatni.

A néppárt új hetilapja tetszetős kiállítású s igen olcsó: Negyedévre 40 kr. Megrendelhető: Budapest, VIII. József körút 35 sz.

Balga ábránd.

A nyáron valóságos hozsannával fogadta a magyar sajtó legnagyobb része az *Agrária* című belga bank ismert ajánlatát a kath. alapítványok püspökladányi birtokának ötven éves bérletére és az ezzel kapcsolatos 50 holdas parcellázásra.

Mi már akkor rámutattunk ennek az ábrándos tervnek arra a szomorú következményére, hogy annak a magyar parasztnak, aki az *Agráriától* fog bérelni, rosszabb lesz a helyzete, mint a jobbágyoké volt; rámutattunk arra is, hogy ez veszedelmes játék a szociálistákkal és ha mégis megakarja próbálni a kormány, ám tegye ezt az állami birtokon, de ne az egyházi birtokon.

Ugy látszik a belga bank terve — balga ábránd marad. *Wlassics* miniszter u. i. az *Agrária* ajánlatát kiadta *Wenczelly* Mihály királyi tanácsos, közalapítványi uradalmi felügyelőnek, a ki nagy terjedelmű jelentését ez ügyben már felküldte a miniszterhez. A felügyelő határozottan ellenzi azt, hogy eme uradalmak a belga társaság kezébe kerüljenek, nemcsak azért, mert a tervezet a banknak nyújt óriási anyagi hasznot, szemben a gazdálkodó emberekkel, hanem azért is, mert ez esetben könnyen felüthetné fejét a szociálisták, a melyet eddig nem ismer Püspökladány 11.000 lakosa. A nagyérdékű, nemzet és közgazdasági, valamint szociális szempontokról is rendkívüli figyelemre méltó dolgozat a következőket tartalmazza:

Wenczelly nem bírja fölfedezni a belgák ajánlatában az a földi paradicsomot, amelyet az *Agrária* tervezetében lerajzol. A tanyás ugyanis kap 50 hold földet és teljes felszerelést. A belgák szerint tehát megkezdheti a gazdálkodást *pénz nélkül*. Ennek ellenében köteles a tanyás a belgáknak adni terményei felét, valamint tartozik fizetni évi 285 forintot a kapott instrukció törlesztésébe, végül viseli a mellékterheket.

Már most az a kérdés, hogy lehet-e ilyen egyezség mellett a tanyásnak annyi jövedelme, hogy a terheket viselhesse s e mellett még megélhessen.

Ez föltétlenül lehetetlen, mert 50 katasztrális hold szántóföld intenzív művelése, átlag s termést számítva csak 1115 frtot jövedelmezhet, ezzel szemben a kiadás 1660 frt és

— Végre is egészen kényelmes, gondolá magában, — leheveredve kerevetére, — ő nagysága egy-két hónapig itt marad, azután megy vissza haza és egygyel többet jegyezhetek be szerelmi kalandjaim sorozatába.

— Megirta válaszát, melyben értesíti *Krisztinát*, hogy a mondott időben ott lesz a kintüztött helyen.

Másnap este a vártéren sétálva, izgatottan leste, hogy mikor látja már a piros rózsat; elmúlt már nyolcz óra, az egész város intelligenciája künn volt szokott sétahelyén, de seholy senki piros rózsa ismertető jellel. Kilencz óráig lesett, fürkészett, várt türelmetlenül, de hiába. Végre dühösen hazament; el nem fojthatva bosszankodását amiatt, hogy nem találkozott a levél irónőjével.

És ime másnap ismét a tegnaphoz hasonló kis levélke érkezik címére. Felbontja ez áll benne.

Tisztelt Mánássy ur!

Kérem ne nehezteljen, de a néni tegnap hirtelen rosszul lett, otthon kellett maradnom. Most már nincs semmi baja. Eljön ugy-e a vasárnapi bálra? Ott majd találkozhatunk. Ismertető jel: kék szalag a hajamba fűzve. Üdvözli *Krisztina*.

U. i. kérem, ha esetleg nem megy el a bálba, értesítsen »poste restante 112« alatt.

Elérkezett a báli est. A rendezők sűrűgtek-forogtak mindenütt és már a tánc előtt kifá-

rasztották magukat, csak hogy a mai est minél jobban sikerüljön. A sok rendezői jelvényes fiatalember között ott látjuk *Mánássy* barátunkat, amint izgatottan fürkészt jobbra-balra és türelmetlenül várja, hogy mikor jelenik meg az első női fej a bálterem ajtajánál. Figyelemmel kíséri őt *Gerzon* ur, aglegény barátunk, ki néha-néha szemügyre véve *Mánássyt*, egy-egy gunyos mosolyt rejt el bajusza alá.

Mánássy ott áll az ajtóban. Lekötelező nyájassággal fogadja a hölgyeket, hogy karján bevezesse őket. Mindeniktől kap egy nyájas mosolyt jutalmul. Ez azonban most őt nem érdekli, csak izgatottan lesi, hogy mikor jelenik meg már a kék szalagos női fej.

Egyszere csak a kis *Szalmosy* jelenik meg alól a lépcsőkön, karján még kisebb feleségével. Messziről kiáltja:

— Szervusz, Pista! Rendben van-e minden?

— Igen, igen, minden sikerülni fog, kiáltja vissza *Mánássy* félig-meddig oda sem nézve.

— Én is azt hiszem, — válaszolja vissza *Szalmosy*, miközben jelentős mosolyt vált nevével.

Mánássy a nagy zajban és sürgés-forgásban észre sem veszi, hogy *Szalmosy* né haja kék szalaggal van átkötve. Hogyan is gondolhatna ő reál! Tovább vár izgatottan és ime, egyszerre csak megjelenik egy bájos leányfej az ültöző ajtajában, haja kék szalaggal átkötve. Utána a második, harmadik, negyedik, valamennyinek hajában ott a kék szalag. Mind jó ismerősei *Mánássynak*. Bosszusan mormogja magában:

— Mintha csak összebeszéltek volna, hogy mindannyian kék szalaggal kötik át hajukat.

A várakozás hiábavaló. A tánc már javában folyik. Akiknek hajában ott van az az átkos kék szalag, azokat mind ismeri, tudja, hogy azok között nem keresheti őt. Akiket pedig nem ismer, azok között sehol sem bír kék szalagot felfedezni.

Igy telik el a bál. *Mánássy* reggel dühösen megy haza, folytonosan azon törte fejét, hogy vajjon ki lehet az az ismeretlen, ki vela játékokat üz? Barátainak restelte elmondani kudarczát, de feltette magában, hogy várni fog türelemmel.

És másnap reggel ismét jön a most már ismert alaku kis levélke. Megszólítás nélkül a következő sorok voltak benne:

»Maga ügyetlen! Ott voltam tegnap a bálban, egész reggelig vártam, hogy végre mégis csak felismer. Mind hiába. Még egy utolsó kísérletet teszek. Jöjjön ki ma délután 6 órakor a hercegi parkba, az alsó forrás környékén fogok sétálni. A néni ma délután egy régi iskolatárs nőjéhez megy látogatóba. Persze a lelkemre köti, hogy ki ne mozduljak a szobából. Van eszembe! Különben fehér szegfűt fogok kezembem tartani. Biztosan.

A viszontlátásig forrón üdvözli

Krisztina.

U. i. Ha valami mégis közbe jönne, értesítsen »Poste restante 112« alatt.

így a hiány 545 frt s így a kötelezettségének a tanyás nem tud eleget tenni.

A belgák erre ugyan azt mondják, hogy a mellékterményekből is húzhat a tanyás jövedelmet. Ámde méhészetet, konyhakertészetet, baromfinevelést ötven holdon nem igen lehet nagyban üzni s az a csekélység, a mi ebből befolyik, nem igen gyarapítja a tanyást. Vagyis: *a tanyás dolgozni fog napestig haszon nélkül, az idegen tőke pedig uzsorakamatot húz a magyar ember verejtékéből.* Egyébiránt a felügyelő adatokkal bizonyítja be, hogy a püspökladányi uradalomnak tiszta jövedelme holdanként 4 frt 66 kr, míg a belga haszonbér-ajánlat is csak 5 frt 33 krt biztosít. A bérbeadást semmiféle okból sem ajánlja.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, okt. 3.

Ferczel Dezső elnök az ülést 10 órakor megnyitja

Bemutatja a főrendiház elnökének átiratát, továbbá az október 6-ának félszázados évfordulója megünneplésére alakult fővárosi rendező-bizottság elnökének levelét, melyben arról értesítik, hogy a vértanuk emlékére október 6-án délelőtt 10 órakor a Ferencziek templomában gyászmise lesz és ugyancsak október 6-án a Vigadóban gyászünnepély tartatik, okt. 3-án pedig Batthyány Lajos és a többi vértanuk sírját megkoszorozzák és erre az alkalomra a képviselőházat meghívják.

A miniszterelnök az aradi gyásznapról.

Szell Kálmán: T. Ház! Nincsen senki ebben a Házban, aki fájdalmas és kegyeletes érzületekkel ne emlékeznék azokról a gyászos eseményekről, a melynek 50 éves évfordulóját gyászünnepélyvel készülnek megülni Aradon. Én természetesen és helyén valónak tartom, hogy a képviselőház kegyeletes érzületeinek kifejezést adjon. Nézetem szerint ezen határozatnak azon keretek között kell mozognia, a melyeket megszab az, hogy a t. Ház a maga kegyeletes érzületeit akarja kifejezésre juttatni, 1890-ben, midőn a felállított aradi szobor lepleztetett, a t. Ház Helfy Ignác képviselő ur

indítványára és ahhoz teljesen alkalmazkodva, egyhangulag elhatározta, hogy az aradi szoborra érzületeinek kifejezésül koszorút küld.

Most azt vagyok bátor indítványozni, hogy Kossuth képviselő ur indítványának mellőzésével a Ház határozza el és bizza meg az elnököt, hogy kegyeletes érzületeinek kifejezésül személyesen tegyen le koszorút az aradi szoborra. (Helyeslés) Azt hiszem, t. Ház, ez méltó kifejezése a Ház érzületeinek. Kérem a t. Házat, méltóztassanak ezt elfogadni és Kossuth javaslatát mellőzni. (Helyeslés).

A függetlenségi párt kívánsága.

Thaly Kálmán: Ős időkől fogva legszebb jellemvonása a magyarnak, hogy nagyjai emléket megbeesüli. Ezt a történelem bizonyítja. Szent István, aki hatalommal törte le a pogányságot, mégis Árpádnak, a pogánynak emlékét híven gondozta, Pannonhalmán is Árpád emlékére építtette a benzés monostort. A szigetvári hős nemes lelkének is az ősök iránt való kegyelet volt a fő lelki vonása. (Helyeslés).

A miniszterelnök az egész nemzet közérzésének adott kifejezést előbbi beszédében. (Tetszés).

Köszönettel hallotta e kegyeletes nyilatkozatot. Ámde a szélsőbal a nemzet kegyeletét másként is ki akarja fejezni, különösen a Hentzi-ünnep után. Mi az az egy koszorúcska, ha nem rendelik ki a katonaságot? Illő volna, ha az aradi ünnep a kormányt *Fejérváry*, a kormány vitéz és derék tagja képviselné. Akiket ötven év előtt kivégeztek, azok a tábornokok is oly vitézek voltak, száz csatában megmutatták. (Zajos tetszés a szélsőbalon). Ez volna az engesztelő! A vitézeknek a legvitézebb miniszter adná meg a tiszteletet.

Könyvemű lépés volt Bánffyól elmozdítani a Hentzi-szobrot, úgy, ahogy elmozdították. Inkább vártak volna, míg a mennydörgős menykő bele nem üt és szét nem robbantja. (Tetszés és derűtség).

Fölmutatja az 1849. okt. 10-iki *Pester Zeitung*-ot, melyben az aradi vértanuk halál-ítélete közölve van. Ez ítélet az eskü megszegése miatt ítélte el a tizenhármát. De hisz a tábornokok másodszor a magyar alkotmányra tettek esküt, még pedig fejedelmi parancsra. Ezt az esküjüket megtartották. Ne tartsanak tehát a mai tábornokok attól, hogy esküszegő katonáknak adják meg a tiszteletet.

Sajnos, a magyar kormánynak még annyi hatalma sincs, hogy egy honvéd zászlóaljzat az aradi ünnephez elvezényelhesse. *Fejérváry*

bárót, a vitéz katonát megbüntették, mert tapintatlanságnak merete nevezni a Krieghammer rendeletét: büntetése az volt, hogy a honvédséget is kirendelték a Hentzi-ünnephez.

Kijelenti végül, hogy a miniszterelnök indítványán kívül elfogadja a Kossuth indítványát is. (Éljenzés a szélsőbalon).

Molnár János: Mindnyájunk szívében él a kegyelet a vértanuk iránt. A néppárt is részt akar venni e hódolatban, ezért elfogadja a miniszterelnök indítványát. (Helyeslés.)

Polónyi Géza: Két érzelmenek kell kifejezésre jutni: a kegyeletnek és engesztelésnek. Ha a pártok előzetes tudtával tette meg volna meg indítványát a miniszterelnök: e két érzelmet egyhangú kifejezésre jutott volna. Az, hogy a Ház elnöke teszi le a koszorút: helyes és tapintatos. De ott marad a kérdés, miért nem jelenik meg a kormány is, holott a Radetzky, a Tegethoff, az Albrecht-szobroknál a végrehajtó hatalom is megjelent. Ugy látszik, hogy amikor a magyar kormány nem vett részt a nemzet ünnepén, nem tekintti magát a nemzet, csak az uralkodó kormányának. *Mi az oka annak, hogy a miniszterelnök nem teszi le a koszorúját az első magyar miniszterelnök sírjára? A Hentzi-ügygel ezt kapcsolatba hozni nem akarja. A képviselőház a honvédséggel nem rendelkezik, de rendelkezik a honvédmiszterrel. A miniszterelnök álláspontja haladást jelent, de nem eleget, ezért a Kossuth indítványát pártolja. (Tetszés.)*

Kossuth Ferencz: Indítványom megokolására elég volna e két szó: hazafias kötelesség. Fájdalom, hogy a magyar felelős miniszterium nem jelenik meg Batthyány sírjánál. Szívemből fájdalom, hogy a magyar honvédség nem tekintti magát a 48-as honvédség jogutódjának. Mi lehet ennek az oka? Teljesítsük kötelességünket!

Madarász József: Élő tanuja a 48-as időknek, mint köztársasági ember látta, hogy e nemes férfiakat az vitte a halálba, hogy föltétlenül bíztak a felsőbbbség érzelmében, melyeket a királyok a magyar alkotmányra tettek s melyeket megszegtek. Batthyány annak a hűségnek esett áldozatul, melylyel az alkotmány és király iránt viseltetett. Kötelesség, hogy a Ház letegye koszorúját Batthyány sírjára.

Visontai Soma Kossuth indítványát pártolja.

Ezután a függetlenségi párt kivételével az egész Ház Szell indítványát fogadta el. A szabadelvű-pártban csak *Bíró* Lajos szavazott Kossuth indítványára.

A legközelebbi ülés 9-én lesz.

Óriási adóemelés.

Sokan szeretik hangsúlyozni, hogy Nagyváradon még nincs kimerítve a polgárok adóző-képessége s a város fejlődése érdekében nem szabad visszaradni újabb áldozatoktól, a melyek adóemelés formájában jelentkeznek.

Természetesen leginkább azok mondják ezt, a kiknek 2—3 forint többkiadás az ezrek mellett ugysem számít, vagy a kik nem fizetnek városi adót, lévén tisztviselők. De a város polgárainak nagy zöme érzi napról-napra a teher súlyát s minden krajczár újabb megterhelés az ugyanis sanyaru megélhetési viszonyait teszi még nehezebbé.

Különösen aggodalomra adhat okot, amikor egyszerre két oldalról is meglámadják újabb adókkal a polgárságot.

Az állam és a város közös akarattal szorítják az adóprést s ennek nyomán sok felől fog kicsorogni a keserves munkával és fáradozással keresett garas az adózők zsebéből.

Mert nagyban téved az, a ki azt hiszi, hogy Nagyvárad város polgársága a jövő évben csak a közköltő emelés révén fog pár százelelkevel többet adózni, mint eddig.

Végre is azt a két százalékos közköltő-emelést, a mit a pénzügyi bizottság a kényszerhelyzet hatása alatt javasolt, valami keservesen

Mánássy dühösen dobta félre a levelet. Hogyan hát »Ő« tegnap ott volt és ő nem vette észre, nem ismerte fel, hiszen egész éjjel minden figyelmét arra fordította, hogy felismerje, megtalálja őt — és hiába!

Elhatározta, hogy még egyszer, de utoljára — próbát tesz. Végre is ő ugyanis szokott mindennap a hivatal után a parkban sétálni, azt ma is megteheti. Nem kerül semmibe.

És végre hátha mégis lesz eredmény!

Türelmetlenül várta a hat órát. Alig szabadult hivatalából, sietett átöltözni és elegánsan kicsipve magát, kísértelt a parkba. Föltűnik neki, hogy ma a szokottnál többen sétálnak kűnn, máskor nem voltak ennyien.

— Valószínűleg a mai eső utáni friss levegő csalt ki ide ma ennyi embert, gondolja magában.

Már messziről látja, hogy az alsó forrásnál lévő padokon vidám, mulatozó társaság van együtt. Ott van a hosszú Minka, a kántor leánya, meg a kis vöröshaju Riza, egy »a jól megérdemelt nyugalomba vonult« fővárosi bankár leánya és a többi jó ismerősök, kik ide jönnek élvezni a fenyvesek ózondus illatát. Mind jól mulatnak, nevetgélnek. Mánássy gondolkozva kérdi önmagától:

— Vajjon ezek közt lesz-e O is?

De lám, amint közelebb ér, ott látja Szalmosyt is és Gerzson barátját. Szalmosy elébe sietve üdvözl:

— Szervusz, hát te is kijöttél?

— Igen-igen, szól szórakozottan Mánássy,

ezalatt üdvözölve és jól szemügyre véve a hölgyeket:

Kezdi magát kényelmetlenül érezni, mikor észreveszi, hogy minden hölgynek a kezében egy szál — szegfü van, melyet éppen akkor szagolgatnak feltűnően gunyos mosolylyal kísérve, — mikor ő oda néz. Rosszat sejt, de nincsen ideje a hosszas gondolkodásra, mert Gerzson barátja kiveszi zsebkendőjét és megtörli izzadt homlokát és vele együtt irott oldalával kifelé fordítva tart egy kis fehér kártyalapot, melyen ez áll nagy betűkkel: »Poste restante 112.«

A hölgyek szívből jövő kacajba törnek ki. Mánássy látja felsülését, borzasztó dühre gerjed. Tisztán áll előtte, hogy megcsalták, kijátszották, tréfát ütöttek belőle. Hirtelen eszébe jut, hogy mennyire hasonlított a levelek írása Szalmosyné irásához. Hogyan is nem tudta azonnal felismerni. De most már késő!

Ököbe szoritott kezekkel rohan Szalmosynak, de ez visszatartja őt egy intéssel, melylyel figyelmezteti a dühében magáról megfeledkezett Mánássyt, hogy hölgyek is vannak jelen.

Tehetetlen dühében mormogja a még folyton nevető társaság előtt:

— Legyőztek!

Ezóta nem állítja többé Mánássy barátunk, hogy ő »legyőzhetlen« és állítása szerint ez volt életében az ő utolsó rendez-vousja.

Mi szívesen elhiszszük neki.

Valószínű azonban, hogy ő maga nem hiszi el.

kiizzadná a polgárság; de nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy az 1900. évtől kezdve újabb teherként zudul az adózó polgárság nyakába 3 százalék az állami kezelésbe vett betegápolási alap részére s 3 százalék óvodaiadó. Ezeket törvény írja elő s behajtásuk ellen mit sem tehetünk.

Bármikéant tagadják sokan, a kivetési lajstromok bizonyítják, hogy a kir. pénzügyigazgatóság is hatalmasat csavart a következő 3 évi adókvetési ciklusra az adóprézen s *arányosság* czimén főleg a legnyomottabb viszonyok között élő kereskedők és iparosok egy részének I. és III-ad osztályu kereseti adóját emelte. Ez pedig maga után vonja ugy az állami pótdadó, mint a városi közköltő szaporodását is.

Tehát a jövőben a polgárság nemesak a közköltő néhány százalékos emelésével, hanem még négyféle más czimen is többet fog fizetni, mint eddig.

A számokat csalhatatlanoknak mondják, tehát egy pár példával megvilágítjuk a fentieket s igyekszünk állításainkat igazolni.

Példaképpen felállítjuk, hogy az a polgár, aki *eddig* 40 frt egyenes kereseti adót fizetett, mily adóval volt összesen megróva. Fizetett pedig:

kereseti adót	40 frt — krt,
ált. jöved. pótdadót	4 » — »
32% közköltőben	12 » — »
5% iskolai adót	2 » — »
2% ipariskolai adót	— » 80 »
10% utadót	4 » — »

Összesen 62 frt 80 krt.

Ha olyan szerencsés ez a polgár, hogy elkerülte a pénzügyigazgatóság vasmarkát s egyenes adóját nem emelték fel, hanem jövőre is megmarad a 40 frt egyenes adóalapja, a jövő évtől kézdve fog fizetni

kereseti adót	40 frt — krt,
ált. jöv. pótdadót	4 » — »
32% közköltőt	12 » 80 »
5% iskolaadót	2 » — »
2% ipariskolai adót	— » 80 »
3% betegápolási alapra	1 » 20 »
3% óvoda-adót	1 » 20 »
10% utadót	4 » — »

Összesen 66 frt — krt;

tehát már a 2% közköltő emeléssel is 10%-ával többet fizetett a 40 frt egyenes adóalapnak.

Még szembetűnőbb a rohamos adóemelkedés azoknál, akiket a kir. pénzügyigazgatóság egyenes, kereseti adóemeléssel boldogított.

Nem ritka eset, hogy pl. egyesek, de nem kevesen vannak ezek, olyan adóemelésben részesültek, amint viszonylik a 40 az 50-hez vagyis 25%-ban.

A negyven frt kereseti adót alapul véve, mint fentebb kimutattuk, összesen 62 frt 80 krral voltak eddig megterhelve. Jövőben pedig fizetni fognak felemelt adójuk alapján:

kereseti adót — — — —	50 frt — krt.
ált. jöved. pótdadót — — — —	5 » — »
32% közköltőt — — — —	16 » — »
5% iskolaadót — — — —	2 » 50 »
2% ipariskolai adót — — — —	1 » — »
3% betegápolási adót — — — —	1 » 50 »
3% óvodai adót — — — —	1 » 50 »
10% utadót — — — —	5 » — »

Összesen 82 frt 50 krt,

vagyis, akiknek a kir. pénzügyigazgatóság 10 frttal emelte az adóját, a jövő évtől kezdve 19 frt 70 krral fizet többet, mint eddig. Pedig nem ritka ám a 30—50 frtos, sőt magasabb egyenesadó-emelés is.

Ne beszéljünk tehát csak 2% közköltő emelésről, mert annyira magas többlettel leszünk a jövő évtől kezdve megterhelve, amire alig van példa.

Végül még ki kell térnünk azokra a hangoztatott érvekre, hogy sok városban magasabb a közköltő, mint Nagyváradon s még Debreczenre is hivatkoznak, hogy minden gazdagsága mellett ez évben 32% közköltőt fizet. Akik ezt hangoztatják, ne feledjék, hogy Debreczenben házosztályadó van s ha mi ezt vesszük alapul, eddig is körülbelül 90%-ot fizettünk közköltő czimén.

Hogy Nagyvárad város polgársága megbirja és hogy birja meg ez újabb nagy terhet, azt hisszük, rövidesen keserű tapasztalatokat szerezhethetünk.

Bár ne így lenne.

—id

UJDONSAGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Oktober 5. 6. 7. Népfelkelők jelentkezése a kis-város-házán reggel fél 8 órakor.

Oktober 19. 20. 21. Ellenőrzési szemle a várban. (Közös hadsereg.)

Oktober 23. 24. 25. Ellenőrzési szemle a honvédekégszítő parancsnokságnál reggel 8 órakor.

* **A király névnapja.** Király Ő Felsege legnagyobb névnapját ma hódolattal üli meg a magyar nemzet. A 1. szert. székesegyházban ma, szerdán délelőtt *kilencz* órakor hálaadó istenitiztelet lesz, a melynél ugy a Te Deumot, mint az ünnepélyes szent misét dr. *Schlauch* Lőrincz bibernok-püspök, tartja. A hálaadó istenitizteleten a hatóságok, hivatalok, a katonaság lesznek jelen.

* **Oktober hatodika.** Ki ne ülné meg a nemzeti gyász napját, ha nem az ifjuság. A nemzet többi rétegeit elfoglalja a mindennapi gond, talán néhol némi hivatalos kötelekek is gátolnák a szabad vélemény kiröppenését, de az ifjuságunk megmaradt a nemzeti eszmények lelkes ápolójának, az érzelmek szabad, független hirdetőjének. Végigkísérte ifjuságunk a forradalom egész ötvenéves fordulóját, minden emléknapiját dicsőítő megemlékezéssel, most a nagy gyász napján a fájdalom hangján szólal meg. Akadémiánk ifjusága részt vesz abban a hódolatban, melyet az egész ifju Magyarország mutat be a kivégzett hősök szellemének s 6-án este 6 órakor gyászünnepélyt rendez. Erre vonatkozólag felkértünk a következő sorok közlésére:

A nagyvárad kir. jogakadémia ifjusága f. hó 6-án d. u. 6 órakor az aradi 13 vértanu kegyeletes emlékezetére a Jogakadémia disztermében

hazafias gyászünnepséget

rendez, melyre Nagyvárad város közönségét tisztelettel meghívja

az elnökség.

Műsor.

Megnyitó. Mondja: *Medvigy* Gábor az önképzőkör elnöke.

Tizenhárom *Palágyi* Lajostól. Szavalja: *Sebő* Mihály.

A nap méltatása. Beszéd. Mondja: *Papp* János.

Ünnepi beszéd, mondja: *Krüger* Aladár.

Oktober 6. Ifj. *Ábrányi* Kornéltól. Szavaija: *Dukesz* István.

* **Kinevezés.** A m. kir. pénzügyminiszter *Rozenberg* Márton galgói és *Törös* László nagyvárad lakost a nagyvárad m. kir. pénzügyigazgatósághoz ideiglenes minőségű segéldijas pénzügyi számgyakornokká kinevezte.

* **Nagyvárad város küldöttsége a miniszternél.** Egy vasuti üzletvezetőségnek Nagyváradon leendő felállítására iránt a kereskedelmi miniszternek átnyújtandó kérvényt nagyszámu deputáció fogja felvinni a fővárosba. A kereskedelmi és iparkamara beltagjaiból a törvényhatósági bizottság tagjai közül 31-en jelentkeztek a küldöttségbe. A deputánsok a következők:

Dr. *Beöthy* László főispán vezetése alatt: dr. *Bulyovszky* József, *Janky* József, *Reismann* Mór, *Huzeila* Gyula, *Kunz* Gusztáv, *Laszky* Ármin, *Steiner* M. Albert, *Deutsch* K. I., *Weisz* Károly, *Óváry* Lajos, *Frankl* Lázár, *Moskovits* Mór, *Voszka* Ferencz, *Rozslai* Géza, *Bognár* Sándor kamarai beltagok; *Beczky* Lajos, *Léderer* Dávid, *Milibák* József, *Müller* Salamon, dr. *Radó* Ignác, dr. *Sarkadi* Lajos, *Széles* Lajos, dr. *Vueskics* Gyula, dr. *Döry* Ferencz, *Guttman* József, dr. *Grósz* Albert, dr. *Hoványi* Gyula, dr. *Konrad* Márk, *Nyiry* György és *Pekanovits* Imre törvényhatósági tagok.

Az utazásra vonatkozólag a polgármester a következő értesítést teszi közzé:

A Nagyváradon felállítandó vasuti üzletvezetőség ügyében a kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur Ő nagyméltósága elé járuló küldöttségbe jelentkezett urakat ez uton van szerencsém értesíteni, hogy az indult a nagyvárad indóházából *október hó 5-én, azaz csütörtökön a reggeli gyorsvonattal fog történni.* Budapestben találkozás a *István főherczeg szálloda kávéházában* (Ferencz József-tér Akadémia mellett) ugyanazon nap, azaz *csütörtök délután fél négy órakor* onnan átvonulás a lánchídon keresztül a budai oldalra levő kereskedelemügyi miniszteriumhoz.

Felkérem a küldöttségbe jelentkezett urakat, miszerint a fenneb jelzett időt és helyet pontosan betartani sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1899. október 3.

Dr. Bulyovszky József,
polgármester.

* **Az árvák munkája.** A városi árvaház növendékeiről érdekes jelentést adott be *Bordé* Károly gondnok Nagyvárad város tanácsához. Az apróságok sikerrel foglalkoztak a selyemhernyó tenyésztéssel, amelyeknek gubóit szép összegért eladták. Azonkívül az iskolai szünidőkben a közeli szőlőkben könnyebb munkákkal: gyökereztetéssel, gyomlálással foglalkoztak. Ezen munkákért 53 frt 47 krt kaptak. Némi csekély kiadások után 40 frtnál nagyobb összeg maradt meg, amelyet a polgármester az árvák részére elhelyezett a postatakarékpénztárban. Csak hasznára van a gyermekeknek, hogy így hozzászoktatják a munkához.

* **Uj magyar nemesek.** Ő Felsege dr. *Révi* Ferencz, fehérvármegye tiszteletbeli főorvosának s testvérének *Révi* Géza Viktornak, a Tisza szabályozó társulat főmérnökének a magyar nemességet adományozta az ikervári előnévvel.

* **A színház építése.** *Rimanóczy* Kálmán építész és társvallalkozói gyorsan haladnak a színház építésével; a homlokzatnál már a 2-ik emelet magasságig haladtak s még e hó vége előtt készen lesznek a falak építésével. Az építésre felügyelő bizottság tegnap d. u. ülést tartott a polgármester elnöke alatt, a melyen a tagok közül jelen voltak: dr. *Döry* Ferencz, dr. *Hoványi* Géza, *Hegedüs* Géza, *Rendes* Vilmos, ifj. *Rimanóczy* Kálmán, *Komlóssy* József, *Bozóky* Béla, dr. *Radó* Ignác, *Busch* Dávid, *Sztarill* Ferencz, *Csordacsics* Ferencz jegyző és a *Helmer* és *Fellner* cég részéről *Gubicza* József mérnök. A *Helmer* és *Fellner*-cég képviselője bemutatta a karzat megnagyobbításának tervét, a mely szerint a karzaton még 200 néző elhelyezhető. Ezt a helyet a különben is tulnag 2-od emeleti foyer-ből csatolják a karzathoz. A bizottság elfogadta a tervet. — A színház falazata október huszonegyedikére kész lesz s ez alkalomból a bizottság bokréta-ünnepély

megtartását javasolja. — Az építés-vállalkozók bemutatták az első kereseti kimutatást, mely szerint részükre a szerződés szerű levonások után 30,729 frt 86 kr. fizetendő ki. Kiadják a főszámvevőségnek átvizsgálása végett. — Az aranyozási, diszitési, festési, továbbá a vízvezetési és csatornázási munkákra vonatkozó pályázati feltételeket elfogadták s haladéktalanul meghirdetik a pályázatot. A pályázati határidő nagyon rövid; az ajánlatokat október hó 25-ig ke'l beadni. Annak az elkerüléséről van gondoskodva, hogy ha netalán magyar vállalkozó kapná meg a diszitési munkát s annak munkáját a felügyelő bécsi czég kifogásolná. Az építésre felügyelő bizottság mond véleményt a munkák felett s dönt.

*** Pompás tűnemény az égen.** Tegnap Tóttelen hajnali háromnegyed 4 órakor, a délnyugati égen egy meteor hullott le, hatalmas fény oszlopot huzva maga után, melynek alsó végében vakító fényvel ragyogott a meteor mintegy 45 másodpercig. A fény oly erős volt, hogy az első pillanatban villámlásnak tűnt fel. A tűnemény egy-két perc alatt teljesen elhalványult és eltűnt. A tűneményt sokan látták Tóttelen.

*** Összeégett leány.** Tegnap ismét egy szegény leány járt szerencsétlenül saját vigyázatlansága miatt. Annyi áldozatot követelt már az ilyen gondatlanság s még sem okulnak rajta. Tegnap reggel a Bémer-téren levő Stidl-házban Berger Lajos borkereskedő cselédje a hamuval borított parázsra petroléumot öntött, hogy felszítsa a tüzet. A petroléum lobbot vetett s szétrobbantotta a kannát. A felcsapódó nagy láng egészen leperzselte a leány haját s kisebb égési sebeket okozott. Szerencsére a leány megmenekült a borzasztó tűzhaláltól.

*** Változások a főrendek névjegyzékében** A hivatalos lap tegnapi száma közli az újonnan beiktatott főrendek neveit. Ezek a következők: *Wankovits* János rozsnyói megyés püspök, *Radu* Dömötör lugosi gör. kath. püspök. — Ugyancsak a tegnapi hivatalos lap közli, hogy gróf *Apponyi* Antal főrendiházi tagot vagyonai képesítésének megszünte miatt a főrendek sorából törölték.

*** Eljegyzés.** *Weisz* Ernő, tart. hadnagy, a Léderer és Kálmán gyár művezetője, eljegyezte, *Schwarz* Márton czirkói földbirtokos kedves, szép leányát Margitot.

*** A telefon új felszerelése.** Amint a m kir. postakincstár állami kezelésbe vette a nagyváradai telefont, nagy erővel fogott a teljes átalakításhoz. Azt hitték, hogy november hó 1-re teljesen elkészülnek az óriási munkával, azonban most már látják, hogy lehetetlen ekkorára teljesen átalakítani az egész hálózatot, a melynek nagyság tekintetében alig van a vidéki városokban párja. Az átalakításra most újabb határidőt engedélyeztek november hó 15-ig, amikor az összes új szereléssel teljesen elkészülnek.

*** Elmarad a jégjár.** Nagyvárad város tanácsa elhatározta, hogy a közbiztonság érdekében a jégjárókat és megfelelő jégkészítővel látja el. A költségekre nézve megkereste Budapest, Debreczen, Arad stb. városokat. Debreczen már válaszolt. A hűtő és jégkészítő 88,900 frtba kerül s évenként mintegy 25,000 frtot jövedelmez. A sertésvágóhid felállításának költsége 1660 frt. Tekintettel a város szorult pénzügyi viszonyaira, teljesen letettek ezekről az újításokról s már a jövő évi költségvetésben nyoma sincs a jégkészítő gépnek és hűtőnek. De a vágóhídon levő ázsiai állapotokon valami utonmódon mégis csak segíteni kellene.

*** A karmeliták templomának fölszentelése.** A karmelita atyák új templomát az Angyalföldön október 15-én Ő Felsége a király jelenlétében konzekválja *Vaszary* Kolos

bibornok hercegprimás. Az ünnepség három napon át tart és sorrendje a következő:

Az első napon reggel fél 8 órakor kezdődik a templomszentelés, melyet *Vaszary* bibornok hercegprimás végez. Fél 11 órakor megérkezik Ő Felsége, kit a megjelent méltóságok fogadnak. Ezután megtartatik az ünnepi nagymise, melynek befejezésével Ő Felsége távozik. Délután 4 órakor *Steiner* Fülöp dr. székesfejervári püspök az Oltárszentséget a régi kápolnából körmenetben átviszi az új templomba s azután *Wolafka* Nándor dr. cz. püspök szent beszédet tart.

A második napon október 16-án délelőtt 9 órakor *Palotay* László dr. nagyváradai kanonok szent beszédet, 10 órakor pedig *Schlauch* Lőrincz dr. bibornok nagyváradai püspök nagymisét mond. Délután 5 órakor *P. Riesz* jézus-társasági atya szentbeszédet mond, *Fehér* Ipoly pannonhalmi főpát pedig litániát tart.

Október 19-én *Bogisich* Mihály cz. püspök, esztergomi kanonok délelőtt 9 órakor szent beszédet, *Hornig* Károly báró veszprémi püspök nagymisét mond. Délután 5 órakor *Prohászka* Ottokár dr. esztergomi lelkiigazgató szentbeszédet mond, utána a befejező áldást a »Te Deum«-mal *Kutrovácz* Ernő győri segédpüspök fogja megtartani.

A keresztény hívek, kik e három nap bármelyikén a templomot látogatják s a szentiségekhez járulván, a római pápa szándékára imádkoznak, teljes bucsuban részesülhetnek. A belépti jegyek — melyek csak korlátolt számban, a templom jövevény részére adtak ki — csakis a fölszentelés alkalmára, október 15-én délelőttre szólnak; azontul a templom mindenkinek nyitva áll.

*** Isten áldása Kiss Dávidnál.** Kiss Dávid öreg ember, de nem vén ember, amit egész napi sürgés-forgása napnál világosabban bizonyít. Sürgés-forgásának legfőbb célja pedig, hogy minél több osztálysorsjegyet adjon el.

Ebből az ő nagy buzgóságából bugygyant fel az áldás, mely négy derék polgártársunkat öntött végig a szerencse levéllel, ha nem is fülíg, de legalább is derékig. Negyvenezer frtot nyertek ezek zsebenkint azzal a negyed sorsjeggyel, mit Kiss Dávid adott el nekik.

A 400.000 koronás nyereményt négyen nyerték, egy-egy negyedrészt sorsjeggyel. A szerencsés nyerők: dr. *Terner* Béla, a Püspök-fürdő fiatal orvosa, *Hirschl* Arnold, a Wechsler-czég könyvvezetője, *Schön* Katicza varróleány és *Bagu* János, a Rimanóczy-gőzfürdő gépésze. A nyereményből levonnak 20%-ot s így egy-egy nyerőnek 40.000 frt jut. A nagy nyeremény híre tegnap gyorsan elterjedt a városban.

*** A közbiztonság Nagyváradon.** A napokban, a jövő évi költségvetés tárgyalásánál került szóba a nagyváradai rendőrség szaporításának kérdése s mindannyian belátták, hogy a mostani létszám mellett valóban szerencse, hogy Nagyváradon a mostaninál nagyobb számban nem fordulnak elő kihágások, bűnesetek. Az elmúlt hónapban nagyvásár is volt, ami bizonyos vonzerőt gyakorol a kétes egyszisztenciákra s a közbiztonsági állapot mégis kielégítő volt szeptember folyamán. Lopás 34. sikasztás 2, csalás 2, könnyű testisítés 4, hatóság elleni erőszak 1 esetben fordult elő az elmúlt hónapban. Letartóztatva volt 71, ezek közül a bírósághoz átkisérített 15, eltolonczoltatott 56 egyén. Kihágási feljelentés 203 tétellett.

*** Megállították a vonatot.** Kovács Péter, Lengyel Lipót és Őrsitő Sándor karczagi kubicosok vigan zónásztak a m. á. v. egy III-ad osztályú kocsiában Nagyvárad felé s B.-Püspöki és Nagyvárad között jókedvükben meghuzták a vészféket. A vonat a nyílt pályán természetesen rögtön megállt s a közönség ijedten kérdezősködött a veszély iránt. A három vig atyafit, bár Erdélybe igyekeztek, a nagyváradai vasut állomáson leszállították s bevitték a rendőrségre. Azzal védekeznek, hogy nem tudták

miféle ördögös dolog az a fogantyu s kiakarták tanulmányozni. Ezért a kis tanulmányért a járásbíró fog velük számolni, ahova az ügye áttette *Gerő* Ármin tb. rendőrkapitány.

*** Mátyás király szobra.** *Szvacsina* Géza polgármester, ki a mult héten néhány napot Budapesten töltött, ez idő alatt felkereste *Fadrusz* Jánosnak, a Mátyás-szobor alkotójának a műtermét, ahol meggyőződött arról, hogy a kiváló művész teljesen elkészült a művével s most már csak az öntési munkálatok vannak hátra, ugy, hogy a jövő év tavaszán már meg lehet kezdeni a szobor talapzatának felállítását s a leleplezés a nyár folyamán akadálytalanul megtörténhetik.

*** Influenza a lovak között.** A Ferencz József huszár- és a Vilmos tüzérlaktanya parancsnokságai jelentést tettek a rendőrkapitányi hivatalnál, hogy mindkét kaszárnnyában a lovak között enyhe, de járványszerű influenza ütött ki. A katonai parancsnokság megtette az óvintézkedéseket; *Gerő* Ármin tb. rendőrkapitány pedig véleményt kért a városi állatorvostól, hogy mily óvintézkedések szükségesek arra nézve, hogy a járvány ne terjedjen ki a városban levő loállományra.

*** Két hullá.** A nagytemetőben épített új bonczházban két hullát bonczoltak tegnap délután. A nagyhid melletti u. n. emberpiacson tegnap reggel egy ismeretlen embert találtak meghalva. Guguló helyzetben, egészen meg volt dermedve. Kozák Erzsébet, ismert koldusnő egy 8 éves gyermekkel levetődött a Hágó-korcsmába s csakhamar rosszul lett s pár perc múlva meghalt. Mindkettőt a bonczházba szállították.

*** A vizyázatlan kocsisok büntetése.** Az utóbbi időben gyakran fordult elő, hogy a gyors hajtás következtében elgázolások történtek. A rendőröknek ennek következtében szigoruan meg lett hagyva, hogy minden egyes esetben a legnagyobb erélyvel járjanak el. Ennek meg is lett az eredménye, amenyiben több kocsisit felfelentettek. A rendőrség most itélkezik a vizyázatlan kocsisok felett s mindannyit szigoruan megbünteti.

*** Hogyan hozták be Kossuth proklamációját 1866-ban.** Kossuth Lajos iratainak új kötetében meg van a fakszimiléje annak a levélnek, melyben Kossuth Lajos utasításokat adott Helfy Ignácznak arra vonatkozólag, hogy mimódon hozza be a proklamációt Magyarországra. Az érdekes levél, melyet 1866-ban irt Kossuth, szó szerint a következő:

Utasítás.

Akként intézni az utat, hogy szerdán este decz. 2. indulhasson Triesztből vasuti jegyet vévén Pragerhofig — a hol a vasut szétágazik.

2. Pragerhofon jegyet venni Kanizsára M. országon úgy, hogy ott csütörtökön decz. 3-k. 1 óra 19 perczkor megérkezzenek.

3. Szálljon be a Korona (Krone) czégü fogadóba — ha lehet az 1-emeletbe. A fogadókönyvbe azon név elibe, melylyel utazik, írja Fenzari.

4. Ott fog találkozni egy rendkívüleg magas fiatal emberrel. Magyar ruhában, kinek szőke szakálla, amugy angolosan kétfelé áll az állán.

Ez vele a következő parolet cserélendi; Magyar: Mamon
A vivő: Menotti
Magyar: Mortó.

A ki vele e parolet kicserélte, annak átadand mindent, amit viszen, (mind a nyomtatványokat, mind külön a zsebben viendő részlelenczecskeket — Isten őrizzen bajtől — de baj esetében a réz szlelenczecske még a nyomtatványoknál is fontosabb. — Az átvevőre kell bizni, vajjon a nyomtatványokat ládástól akarja-e átvinni, vagy a nélkül.

5. Dolgát végezve ne sokat tétovázzék Kanizsán, hanem induljon vagy előre valahová, ha jónak látja, vagy visszafele.

Brunóczi csoda az Apácza-utcán.

Bizonyára hallottak már nyájas, sőt kevésbé nyájas olvasóink is tánczoló asztalok, mozgó kánpék és repülő tepsikről, de olyan meglepő kavarodásról, amilyen tegnap folyt le Apácza-utca 3-ik szám alatt, még nem referált a »Rejtelmes Világ«, pedig ehhez képest a brunóczi csoda csak egy méla akkord, a spiritisztikus titkos jelenések Wagner zenéjében.

Pontosabb ember nem akad nálam, mert én sohasem jövök előbb a szerkesztőségbe, mint mikor már ugy is késő, de tegnap a talpamba nyilalt a lelkiismeret s ez az oka, hogy a jókornál is jókorabb találtam behillenni.

Nem tudom ez a rendkívüli esemény szült e rendkívüli eseményeket, de az bizonyos, hogy csodákat láttam.

Mozgott a szerkesztőségben minden.

Repült a fogas, lábát emelte az ág, hirtelen robajjal feldőlt a könyv álvány s az íróasztal egy kevesebb felemelkedésénél földre potylyant, a tisztos tintatartó szétlöttyent fekete tartalmával, gyász keretbe vonva a titkos jelenségeket.

Ugy álltam meg az ajtóban, mint a Lót felesége, azzal a különbséggel mégis, hogy nem olyan állhatatosan, mert a másik pillanatban már ugyan csak ugrottam vissza és el.

De nem jutottam messze. A mozgó butorok közül egy mély határozott hang zugott felém:

— Kóby! segítsen!

— Uram te segíts, most jön a baj.

Hanem a kíváncsiság erősebb volt bennem, mint a félelem s vissza mentem.

Alig léptem a szobába, rögtön a kezembe repült a Tiszántul 50 évfolyama s a hang újra szólott:

— Vigye!

Tudtam ugyan, hogy ördög lehet csak abban a könyvben, amely repül, de gondoltam inkább én vigyem az ördögöt, mint ő engem, hát csak megindultam a teherrel. Vittem gyorsan, szinte úgy éreztem, mintha a könyvek vittek volna engem fel, mindig feljebb, míg végre kiugrottak a kezemből s egy üres elhagyott szobában találtam magamat, hol nem mozgott semmi, csak az én két lábszámam, a belé sülyedt bátorság hatása alatt.

Sokáig állbattam így egyedül, de egyszer csak heves kopogó hangokat hallottam s az előbbi hang újra megszólalt:

— Menjen már segíteni!

Uram te tudod, hiszen ez a szerkesztő ur hangja!

— Kinek segítek?

— Mihálynak.

— Hát mit csinál Mihály?

— Mit csinál? Tán nem aludta ki magát ma délután, hiszen láthatta, hogy a butorokat rakja össze a költőzködéshez.

Ó mily rut a való. Agyamban már hat kolumnára nyult a saját külön brunóczi csodánk leírása s ime most szimpla költőzködésé zsgorodott össze.

Hanem azért tessék elhinni, hogy egy szerkesztőség költőzködése, mint ilyen is csodás dolog. Mi minden kerül itt felszínre.

Először is egy sereg szép kövér kacsa vonult fel az új emeleti lakásba. A nyárról maradtak, elteszszük nyárára. Ez után jön a hosszú sor, egy jól berendezett szerkesztőség kellekei.

1. Egy drb. kéményseprő, a ki utszéli keresztet szokott megfagyni, ha nincs elég hírünk.

2. Egy pár boeskor, miből ki szokták enni a farkasok a jámbor drótot, ha szükség van szenczáczióra.

3. Egy csomó »legöregebb emberek«, a kik semmire sem szoktak emlékezni, ha érdekessé kell tenni a riportot.

4. Egy drb. fiumei czápa. Igen elviselt állapotban. Ma már csak reliquia.

5. Egy apa, ki Amerikából visszatért fiát nem szokta megismerni, de pénzért annál inkább meg szokta ölni.

6. Egy ehhez való fiu, kinek eper alaku anyajegy van, miről a fennt tisztelt hiéna-szivű apa zokogva szokta őt felismerni, a második hasáb végén.

7. Egy hektoliter gyufaoldal, kellő számu csalódott szívű varroéánnyal, kik akkor és annyit isznak, mikor és amennyi a hirrovat élénkítéséhez szükséges.

8. Egy óriási papi-kosár, mely csak a szer-

kesztői üzenetekben léteznek, a valóságban pedig a szerkesztőségi szoba padlóját ékesíti.

9. Az olló, mely azonban feltétlenül létezik, de nem mindig ott, ahol szükség van rájuk.

10. Némi munkatársak, kik szintén léteznek, de ki győzné azt felsorolni mind, ami egy szerkesztőség bélést képezi.

De ki győzné azt felsorolni mind, ami egy szerkesztőség bélést képezi.

Igaz! hogy el ne felejtsem még butor is akad. Hanem ez mind mellékes. Fődolog a penna, sőt ez is mellékes, fődolog, hogy ki fogja a pennát.

Ezeket ismerik nyájas olvasóink, de ha kívánják, szabadon élvezetve bemutatam őket.

a) *Puby*. Atyja sokszor ütögette hajó kötéllal, anyja éjjel nappal mosta, de azért olyan kötni való borgisokat ír, hogy ma is folyton ráfér a mosás. Író asztala felett ki van furatva a plafon, hogy el férjen egy darabban.

b) *Ifju Tamás*. Kék szemű, de szöghaju. Törvényszéki tárgyalásokról jön s különösen a szerelmi drámák iránt érdeklődik s ezeket írja könnyű facsaróan. Az ő riportjából táplálkozik a Friss Ujság.

c) *Micskei*. A színügy barátja, ki kuton és vadmacskán keresztül is hü maradt Szulamitjához, kit Emmának neveztek a kritikusok s legjobb igyekezettel domborította országos hírű szinibíralatainkat. Az ő tolla után ollózza Gyulai az ő híres kritikáit.

d) *Vid*. A szerkesztőség »clou«-ja, vagy magyarul adut-ja, ki egyedül tapossa rendezett anyagi viszonyok között a földi sár tekét. Ő szállítja le a felemelkedő pótdókat, ő emeli fel a sárból a kavicsot s szakezikkei nélkül megbuknák az őt ollózó »Pénzügyi Szakközöny«.

e) *Radványi*. Nincsenek ugyan sötét erdői, de nem is visel hosszú hegyes tört ifju szivében, verset ellenben ír s aranyal fizetnek, ha adná, költeményeit. Várad egyetlen detektívje csak azért lett szerződtetve, hogy bármi furlanggal megkerítse műveit a szépirodalmi lapok számára.

f) *Idem*. Neki még nem jutott eadem, de okvetlenül előfizetőink közül fogja kikeresni genitivusát, ha műfordításai megkapják a kellő anyagi ellenértéket.

g) Kóbyról és a szerkesztő urról nem beszéllek, mert az utóbbinak könnyen eszébe juthatna az előbbi számos előlege s a családi jelenefeket kerülni óhajtom e cikkben. Elvégre is Kóby nem óhajta, hogy a brunóczi csodának rejtélyes repülési jelenetei benne érjék el tetőpontjukat. Ime a törzs gárda, mely erős törzsön, mint tetszetős virágok csüngenek a külmunkatársak.

Tisztelt olvasó közönség. Saját külön brunóczi csodánk felhozott bennünket az emeletre, de mi egy fillérrel sem stájeroljuk a lap árát. Csodálatos, de így van, ám tessék minél többekkel megpróbáltatni. Aki pedig a *Tiszántulra* előfizet, annyi, mintha az összes fentjelzett lapokra fizetne elő, mert mint megirtam, azok mind a mi cikkünket ollózzák, sokszor egy nappal előbb, sokszor később, az elvégre mindegy.

Előfizetőket már csak korlátolt számban fogadunk el, mert két rotációunk nehezen bírja a munkát, miért is siessenek az előfizetési pénzek beküldésével, nehogy annak elfogadásában akadály merüljön fel.

Mit kerülni óhajtana, igaz tisztelőjük
Kóby,
jövendelmi felesleg kezelő.

Igazságszolgáltatás.

Sajtóper. Morsó János szürszabó és Csermai József tanító székudvari lakosok összekülönböztek Varga György ottani jegyzővel, akire a lap nyilfterében igen sértő dolgokat szellőztettek. Ezért a hirlapi közleményért Varga György sajtóper indított a két falujabeli jóakarója ellen. A sajtótárgyalást a nagyváradi sajtóbírószág vezetője november hó 2-ára tűzte ki.

A gondatlanság áldozata. Tegnap ismét egy gondatlan anya felett ítélkezett a törvényszék, kinek a vigyázatlansága következtében meghalt a gyermeke. Az eset a télen történt Ponoron. Az anya, *Nyémpa* Biéné elment hazulról s a szoba ajtaját rázárta három éves gyermekére, Oannára. A gyermek unalmában

játszani kezdett a gyufával, amitől meggyuladt a ruhácskája s mire a szomszédok megérkeztek, a gyermek már egészen össze volt égve.

A törvényszék figyelembe véve az enyhítő körülményeket, főleg azt, hogy igen szegény a vádlott s így munkára kellett mennie, tíz napi fogházra ítélte a vádlottat, aki az ítéletben meg is nyugodott.

A vén rabló büntetése. Nyolczadszor állott a büntető törvényszék előtt tegnap *Astyillan* Tódor. Ez az ember életének a nagy részét a börtönben tölti. Csak nemrég szabadult ki a börtönből, de ismét csak visszakerül oda.

A tavaszon szabadult ki Illaváról *Astyillan*, hol három évet töltött. Mikor kijött, pár napig békében élt, a második héten azonban már kiment az országuttra s a legelső szekérről leloptott egy zsák búzát. A szekeren ülő káros, *Kocsás* János aludt s így a lopást nem vette észre, csak már akkor, mikor a szomszéd faluban felébredt.

A káros mindjárt bejelentette az esetet a község előljáróságánál s a gyanu azonnal *Astyillan*ra irányult, aki a csendőröknek csakhamar be is vallotta tettét, sőt előadta a búzát is.

A tegnapi végtárgyaláson azonban tagadott mindent. Azt mondta, hogy őt a csendőrök ki-nozták s hogy ezért volt kénytelen bevallani tettét, sőt még azt is tagadta, hogy őnála a búzát megtalálták volna.

Tagadása azonban nem segített rajta, mert a tanuk igen terhelően vallottak rá s így *Astyillan* a törvényszék három évi fegyházra ítélte.

Királysértő asszony. A múlt év októberében a zalamegyei Csatár községben *Borhi* Antal körjegyző szedte az állami adót. *Hobár* Józsefné egy földhöz ragadt szegény özvegy-asszony is elment a község házához s megkérdezte, mennyit tesz ki az adója, amit kis viskója után kivetettek. — Hét forint, hangzott a felelet.

— Verje meg az Isten, de sok, — fohász-kodott az asszony, — eddig öt forintot fizettem.

— Itt nem lehet alkudozni, — világosította fel a jegyző, — a törvény regulázza az adóki-vetést, azt pedig a király szentesíti.

— Verje meg az Isten, a király nem tudja, mit csinálnak az urak, — nyelvelt az asszony.

A jegyző erre királysértés miatt följelentette *Hobárnét*, aki a törvényszék előtt azzal védekezett, hogy nem a királyra mondta: verje meg az Isten. Neki ez szavajárása.

A törvényszék *fel is mentette*. A kir. ítélő-tábla azonban bünösnek találta s *14 napi fogházra* ítélte. Ezt az ítéletet ma a kir. kuria is helybenhagyta.

A néptribun. Kovács Józsa János kömives a fővárosban szitta magába a szializmus megváltó eszméit. Utóbb *Pannyi-Darócra* került s azonnal felcsapott néptribunnak. A kores-mába csöditette a paraszt atyafiakat s ott szónokolt nekik a nagy adó tarthatatlanságáról, a nagy urak léhaságáról, a naplopó miniszterekről, akik semmiért tiszser annyi fizetést kapnak, mint a munkás emberek, a megvesz-tegethető bírakról, akik elősegítik a gazdagok jogtalan igazát. Aztán felhívta ájtatos hallga-tóit, ne nézzék tétlenül ezt a gatszágot, hanem vivják ki jogaikat, ha kell fegyveresen is.

A körjegyző a lázító szónoklatról jelentést tett a szolgabírónak, aki az ügyet áttette a balassa-gyarmati törvényszékhez.

Itt az elnök megkérdezte a vádlottat: — Mennyi adót fizetett maga, hogy annyira kikelt az adóprés ellen?

— Nem fizettem én semmit, — felelte a vádlott.

Elnök: Hát aztán mennyi napibére volt?

— 1 frt 60 kr.

— Mindegyik kömives annyit kapott?

— Nem. A többiek csak 60 krajczárt.

— Hát maga mért kapott többet?

— Mert én nagyobb értékű munkát végeztem.

— No lám! Hát a miniszterek nem végeznek nagyobb értékű munkát, mint maga?
Vádlott: (mélyen hallgat.)

A törvényszék osztály elleni izgatás miatt 14 napi államfogházra ítélte Kovács Józsa Jánost. A kir. ítélőtábla helybenhagyta ezt az ítéletet. A kir. kuria ma *Sebestyén* Mihály bíró előadása alapján szigorubb ítéletet hozott, amennyiben Kovács büntetését hat hétre emelte föl.

SZINHAZ.

Három hónapos nyári szinidény. A kolozsvári színház intendánsával, *Bölyny* Józseffel kötött szerződésbe világosan befoglalta Nagyváradi város törvényhatósága, hogy bár 3 évre adja meg a játszási engedélyt, de ha ez idő alatt felépülne a színház, azon a nyáron, a melyik évek az őszén a téli színházat megnyitják, nem lesz nyáron színház Nagyváradon, vagyis kikopaltatják a közönséget. Most már hova-tovább bizonyosnak látszik, hogy a jövő év novemberében megnyitjuk az új diszes színházat s így a jövő nyáron nem játszhat szin-társulat Nagyváradon. *Bölyny* József intendáns kérvényt intézett Nagyváradi városához, a melyben kéri, hogy a jövő tavasszal és nyáron három hónapig: május 1-től július végéig játszasson itt a kolozsvári szin-társulat. Fejtegeti, hogy ez a három hónapos szinidény nem lesz káros befolyással a téli szinidényre. Igéri, hogy új darabokat nem fog előadni. A kérvény felett a szinügyi bizottság meghallgatása után a törvényhatóság fog dönteni.

REGÉNY-CSARNOK.

A NAGY FEJMOSÁS.

(Katonai humoreszk.)

Lenz Fülöp után: Idem.

Szemmel látható nyugtalanság fogta el az egyes tagozatokat. Az altisztek mindenféle cifra káromkodásokba és zavart parancsszavakba fojtották bele izgatottságukat, a mit persze a szegény közbakák nem cselekedhettek utánuk.

Avégből, hogy minden rendbe legyen akkorára, a mikor a főmagasságu tiszt urak megjelennek, kiknek megelégedésétől nagyon sok függött, főleg a kapitányt illetőleg, ez utóbbi már egy nappal a szemle előtt személyesen megvizsgálta darabonkint a ruha- és felszerelési kelleket; (Armierung-montirung!), mint katonák mondják: »a legutolsó kapeza rongyot is számadásba vette« és elrendelte, hogy a század a zászlóalj parádéja előtt felőrával már kirukkoljon és sorokba álljon.

Természetes, hogy a maga részéről az őrmester is értésre adta a legénységnek, hogy ő a kapitány jövelele előtt legalább egy jó félőrával sorakozott fuvat, hogy még egyszer végig mustrálja a századot; végül pedig az altiszt urak is jóval a trombita jel megharsánása előtt felriasztották és az udvaron szakaszokba állították az egyes káplári osztagokat.

Bizonyos, hogy ez az intézkedés egy cseppet sem fokozta a században kedélyességet és jó kedvet. Az utolsó pillanatokban mindig akad egyiknek-másiknak egy kis igazítani valója a holmiján. Legjobban káromkodtak azonban magukba, vagyha felettes sarzsi nem halotta úgy félhangosan is, azok, a kik utólag jöttek rá, hogy még valamit elfelejtettek, vagy elhibáztak s most miután az altisztek őket a szobákból kituszkolták, nem találtak módot a mulasztás pótlására. A ki már ugyanis elszánta magát, hallgatott; az okosabbak ellenben szívesen zsebreraktak egy kis szidást azért, hogy helyre hozták hibájukat.

Az első napon a nadrág-, kabát-, csizma-, stb. vizit volt napirenden.

A legelő álló káplári szakaszban, mely egy Trübsal nevű altiszt gondos felügyeletére volt bízva, a legjobb uton volt afelé, hogy az összes szakaszok disze és mintaképe legyen, állott harmadik gyanánt a sorban Stromberger, az ujoncz, (más szóval olyas valaki, a ki csak kilencz hónapja eszi még a császár kenyerét) a balszárnyon kezdve a számítás.

Trübsal a jobbszárnyról kiindulva még egy utolsó vizsgálatot tartott szakasza felett, mely mindaddig egészen kielégítő eredményt mutatott és épen a fentebb bemutatott ujonczal bibelődött. Bizonyos rossz előérzettel végezte Trübsal ennél az ujoncznál a vizsgálatot, mert Stromberger közvitéznek az efféle katonai ünnepélyeken kivétel nélkül határozott pechje szokott lenni, azonkívül sem az őrmesternek, sem pedig a kapitánynak nem tartozott szegény a kedvencei közé. Szellemi képességeit illetőleg pedig távolról sem közelítette meg a sereg átlagos niveljét. Egyszóval Trübsal nagyon bölcsen cselekedett, hogy őt külön is szemle alá vette.

— No most az egyszer rendbe találtak — szölt hozzá végre az altiszt. Hadd lássuk még a csizmaidat, vajjon hogy néznek ki?

Stromberger felvette a földről a csizmákat és az altiszt elé tartotta azokat. Ez előbb az egyik csizmát vette a kezébe s jól körülnézte, majd felfordírtta azt, hogy a talpakat is megvizsgálja.

— Szent atyám hát ez mi? — Kiáltott fel egyszerre. Hallottak még ilyet valaha? Ember, te alighanem a fejed lágýára estél, a mikor megszülettél. Ilyet még az ördög sem pipált. Hát csakugyan számárrá változtál volna?

Hadd tapogassam csak meg fiam a füledet?!

És csakugyan meg is tapogatta Trübsal az ujoncz füleit. Csakhogy e fülek belevörösödtek a tapogatásba s az ujoncz fájdalmasan sziszegte hozzá: »Au! Jaj!«

— Ha én egy paraszt napszámot hozok be az utcáról — folytatta az altiszt — vagy egy cserepező legényt a háztetőről, avagy egy Hausvurstot fogok a kötél táncosoktól és egy pinesi kutyát a majomszínházból és ezekből a szerencsétlen teremtésekből minden ostobaságot kifacsarva azt a legbutább orszarvu bőrere kenem, ez az orszarvu még huszad résznyire sem lesz olyan buta, mint az a Stromberger nevű ujoncz, a ki most itt előttem áll. Éret-tük, mi?

Gyer' ide, nézd, mit cselekedtél?

(Foly. köv.)

TAVIRATOK.

Oktober hatodika.

Budapest, okt. 3. (Saj. tud. táv.) Az aradi október 6-iki gyászünnepélyre rendezett külön vonat október 5-én d. u. 3 óra körül fog indulni a központi indóházból. Ezen vonatot a képviselőház tagjai, tisztviselői, Budapest fő- és székváros küldöttségének tagjai, 1848—49-es honvédek kivétel nélkül, a hírlapírók s az egyetemi ifjuság vehetik igénybe. A képviselők és hírlapírók bérletjegyei érvényesek, ezek részére igazolvány nem szükséges. Aradra érkezés este 8 óra körül. Visszaindulás másnap október 6-án este 5—6 óra közt.

Aradra a következő képviselők jelentkeztek: Perczel Dezső, Molnár Antal, Kossuth Ferencz, Thaly Kálmán, Madarász József, Csávossy Béla, Hieronymi Károly, Takács Sándor, Leidenfort László, Barabás Béla, Madarász Imre, Szinay Gyula, Bernáth Béla, Asbóth János, Wolfner Tivadar, Mezőssy Béla, Vészi József, Balogh László, Belei János, Portutay Gyula, Wittmann János, Kubik Béla, Papp Elek, Major Ferencz, Lakatos Miklós, Polczner Jenő, Mülek Lajos, Ugron Gábor, Visontai Soma, Holló Lajos, Barta Ödön, Rátkay László, Polónyi Géza, Pichler Győző, Kalocsay Alán, Meskó László, Biró Lajos, Graf Andor, Jeszenszky Ferencz, Putnok Mór, Rigó Ferencz, Leszkay Gyula, Justh Gyula, Páder Rezső,

Thaly Ferencz, Kállay Lipót, Lukács Gyula, Hentaller Lajos, Endrey Gyula, Szöcs Pál, Sturmman György, Komlóssy Ferencz.

A belgrádi összeesküvők.

Belgrád, okt. 3. (Saj. tud. táv.) A Milán ellen elkövetett merénylet miatt elítélteket most helyezték el egyenként külön-külön, egymástól messze eső várakban. *Gyuricsot*, aki megőrült, a kórházba szállították.

Tüntetés Lueger ellen.

Bécs, okt. 3. (Saj. tud. táv.) Ma délelőtt egy ottakaringi új iskola megnyitásánál az összegyűlt csöcselék tüntetést rendezett Lueger dr. főpolgármester ellen.

Az albánok mozgalma.

Konstantinápoly, okt. 3. Az Agence de Constantinople a Pristinán és környékén való állítólagos agitatórius mozgalomról szóló nyugtalanító jelentésekkel szemben hivatalos értesítés alapján kijelenti, hogy a helyi hatóságok jelentései szerint ezek a híresztelések helytelenek. (M. T. I.)

Transzvál.

London, okt. 3. A lapok jelentése szerint a Privy Council szombatn Osberne-Castleben a királynő elnöklele alatt ülést fog tartani, a melyen valószínűleg azt határozzák, hogy a parlamentet e hó 17-ére összehívják.

London, okt. 3. A Timesnek jelentik Johannesburgból tegnapielőtti kelettel: Noha Johannesburg most nyugodtabb mint pénteken volt, a helyzet mégis komoly. Johannesburgból is, Pretóriából is sok vonat ment a natali határra csapatokkal, lovakkal és lövészekkel. A határon már több ezer főnyi haderőnek kell állania. Sokat beszélnek arról, hogy egy tüzérségi csapat sok nagy kaliberű ágyut vitt magával. Ma ismét több burgher-csapatot küldtek a határra. (M. T. I.)

Budapest, okt. 3. (Saj. tud. táv.) Berlinből Transzválba érkezett hírek szerint a burok átlépték a határt s elkergették az angolokat.

Andrée.

Stockholm, okt. 3. Az Andrée-féle sarki bója megvizsgálása ma délelőtt 10 órakor kezdődött meg. Svedenborg kapitány, aki jelen volt Andrée léghajójának fölszállásakor úgy nyilatkozott, hogy a carabiner-horog úgy látszik nem volt a horogszemre erősítve, a bóját tehát nem kötöttek eresztették le. Erre azután kinyitották a bóját. Mindenekelőtt lefűrészték a bója legalsó részének szélén lévő rézhálót, mire homok esett ki belőle, azután kivették a bója hegyét a rá erősített rézcsővel. Az utóbbiban egy kis víz volt. A rézcsővet azután alul elfűrészték. Legalsó részében gummi-dugót találtak, amelyen egy kis kavics volt. A cső belseje papírszerű anyaggal volt bevonva, amelyről nagyító üveggel konstatálták, hogy valamilyen tengeri moszat-fajta. Nathorst tanár úgy nyilatkozott, hogy a bója nem uszhatott a sarktól a Károly király földjéig. Svedenborg azt hiszi, hogy a bóját üresen vetették ki a felső részt valószínűleg lecsavarták. Mordenskjöld azt hiszi, hogy 1900-ban meg kellene vizsgálni a Károly király földjét. (M. T. I.)

KÖZGAZDASÁG.

Az osztálysorsjáték mai húzásán a következő számokat húzták ki: **400.000** koronát nyert: **56195** — 10.000 koronát nyertek:

31154 39452 94505. — 5000 koronát nyert: 12443 — 2000 koronát nyertek: 5039 13797 15597 22114 28106 36132 36652 4051664343 70547 71515 76732 77360 81262 87249 88355 91471 96210. — 1000 koronát nyertek: 328 4517 5370 5890 10019 15565 18229 19157 19831 21605 22791 55835 22791 55835 27322 29802 31002 35146 36146 36168 38916 39487 41315 44378 44469 38145 55102 60339 64300 68713 59483 71066 71952 73928 76182 77777 78932 79430 79805 82564 86367 85875 86250 91657 91869 95639. — 500 koronát nyertek: 3006 3997 4003 5725 6430 6689 12363 13155 18773 13659 23307 31011 42119 33623 34652 37759 37775 47336 48763 53136 53450 53459 58699 58833 59480 72939 63386 65166 65031 71423 71813 77071 78647 78939 80938 80938 82752 89640 89860 91190 93069 94047 96874 97718 99216.

A szántó föld trágyaszükségletének felismerése. Vannak bizonyos jelek, melyekből elemzések és trágyázási kísérletek nélkül is következtethetünk a talaj trágya igényeire. Így támpontokat nyújt e tekintetben a magvak a szalmaterméshez való aránya; ha jó szalmatermés dacára a szemtermés nem kielégítő, akkor nagy valószínűséggel mondhatjuk, hogy a talaj foszforsavban szenved szükségét. Ha hosszú fodros levelek képződnek s ha a szalma vastagságához képest túlhoszu, akkor a talaj túbbnyire meszet kíván. A talajban levő mészmellett a termékek zömökebbek lesznek, különben a mész inkább a szár, mint a levélképződésre van hatással. A sárgazöld színű, végükön vöröses levelek nitrogén hiányt mutatnak ez esetben a levelek területe is kicsiny marad, míg ha a nitrogén sok, a levelek aránylag nagyok lesznek, azért dől meg könnyen az ilyen gabona.

A talajon lehető gyomok is utmutatással szolgálnak e tekintetben. Az olyan talajok, hol sok sóska terem, rendszerint kevés meszet tartalmaznak. Az ökörszem aranyvirág (*Chrysanthemum Leucanthemum*) szintén a talaj mészben való nagy szegénységét mutatja s

meszezés és márgázás után elpusztulnak. Ott, hol ludhur, tyukhur, tüksem, (*Alsine, Stellaria A nagallis*) lehetők, bőven kell lenni nitrogénnek, főleg az esetben, ha ezek buján fejlődnek. Madárhur (*Cerastium daruvirág (Draba verna)*) a talaj nitrogénben való szegénységét mutatják. Csalánfélék jelenlétéből a talaj bőséges salétromtartalmára következtethetünk.

A talaj trágyaszükségletének megállapításánál ezideig nem voltak elég tekintettel a talaj nedvességi állapotára. Az ez irányban tett vizsgálódások dr. R. Heinrich tanártájon meggyőződésre vezették, hogy a nedvességet tartó talajok ritkán szenvednek hiányt nitrogénben s minél szárazabb a talaj, annál jobban kívánja a nitrogéntrágyát. A friss, nyirkos talajon a levelek túlfejlődnek, az arány a szem és szalma között nem kedvező, a száraz talajon ellenkezőleg a viszony az 1:1-hez közeledik. Száraz talaj, ha csak nem segítünk rajta, humuszban fog szükölködni, a nyirkosabb talajban a humusz szaporodik s ezzel a nitrogén tartalom is. Nedves időjárással a szalmatermés szaporodik, száraz időjárás esetén csökken. A nitrogéntrágya, mely normális években éppen elegendő, nyirkos években túlbő és megdőlést okoz. Közutdomás szerint a nehéz agyagtalajra erősebb foszfor és gyengébb nitrogéntrágyára, száraz talajon inkább erősebb nitrogéntrágyára van szükség.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, október 3.

Az irányzat nyugodt.

Osztrák hitel	368. 1/2
Magyar hitel	372. 3/4
Allamvasut	339.—
Rimamurányi	336. 1/2
Magyar jelzálog	235.—
Salgótarjáni	341.—
Wagon-kölesön	623.—
Villamosvasut	225.—
Magyar leszámítoló	251. 1/2

Iparbank	104.25
Budapest közuti	404.50
Kereskedelmi	101.50
Délivasut	65.08

Határidők.

Budapest, október 3.

Készaru búzában az irányzat szilárd volt, és 35.000, mm. forgalom mellett az árak — krral magasabban jegyeztettek.

Buza októberre	8.40
Buza áprilisra	8.80
Tengeri szept.	5.05
Uj tengeri	6.65
Rozs okt.	4.90
Zab okt.	4.95
Káposzta, r. pze, aug.	11.80

B é c s, október 3.

Az irányzat csendes.

Osztr. hitel	362.25
Magyar hitel	367.25
Allamvasut	333.25

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. október 3-án

Magyar aranyjárdék 4%	115.20
Magyar koronajárdék	94.35
Magyar vasuti kölesön aranyban 4,9%	119.25
Magyar vasuti kölesön ezüstben 2,1%	99.50
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	119.25
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	93.—
Italmérsi jog megváltási kötvény	99.—
Horváth-szlavón földterhermentesítési kötvény	96.—
Magyar nyeremény-sorsjegy-kölesön	160.50
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölesön	140.—
Osztrák járdék papírban	99.75
Osztrák járdék ezüstben	99.60
Osztrák járdék aranyban	117.50
Osztrák korona járdék	99.75
Osztrák államsorsjegyek	135.50
Osztrák magyar bankrészvény	902.—
Magyar hitelbankrészvény	366.—
Osztrák hitelintézeti részvény	361.25
Párisi vista	333.50
20 frankos arany (Napoleon d'or)	90.57
Németbirodalmi márka	120.70
London vista	47.80
20 márkás arany	11.78

Dr. VUCKICS GYULA.

Alkalmi vétel! Olcsó eladás!

A t. cz. közönség tudomására hozom, hogy a helybeli piacon **Bémer-tér** (Lévay-palota) volt Haraszi-féle áruraktárt megvettem és azt saját cégem alatt eladásra hozom.

Raktáron vannak: gyönyörű **ruhaszövetek** és **selymek**, **diszkellékek** és **bársonyok**, **szőnyeg** és **függönyök**, **női** és **férfi fehérneműek**, **zsebkezdők** és **harisnyák**, továbbá **férfi nyakkendők**, **esőernyők**, **kitünő keztyük**.

A felsorolt árucikkek **szigoruan szolid, olcsó szabott árak** mellett **kaphatók**. — Számos látogatásért esedezik

kiváló tisztelettel

Flegman Ármin.

Zöldfa-utczai üzletemben

női- és leány felöltők

rengeteg választékban kaphatók.